

Een evaluatie van de politieke engagementen van de federale overheid tegenover Agenda 2030 voor Duurzame Ontwikkeling van de Verenigde Naties

Voor:

Federaal Instituut voor
**Duurzame
Ontwikkeling**

Eindrapport

Een werk van:

In samenwerking met:

IDO vzw

Details van de opdracht

BESTEK MP-OO/FIDO/2017/1

ONDERHANDELINGSPROCEDURE ZONDER VOORAFGAANDE BEKENDMAKING VOOR EEN EVALUATIE VAN HET FEDERAAL BELEID IN HET KADER VAN AGENDA 2030 VOOR DUURZAME ONTWIKKELING VAN DE VERENIGDE NATIES VOOR REKENING VAN HET FEDERAAL INSTITUUT VOOR DUURZAME ONTWIKKELING (FIDO).

Studie uitgevoerd door

ICEDD asbl

Boulevard Frère Orban, 4, 5000 Namur

+ (32) (0)81 25 04 80 ; icedd@icedd.be

Marco Orsini (mo@icedd.be)

Laure Nols (lno@icedd.be)

Louise Noël (ln@icedd.be)

In samenwerking met

IDO vzw

IDO
Potterierei 72 – B-8000 Brugge

vzw

+32 (0)479 799 645, contact@instituutvoorduurzameontwikkeling.be
Bernard Mazijn (bernard.mazijn@instituutvoorduurzameontwikkeling.be)

Sander Devriendt (devriendtsander@gmail.com)

Luc Lavrysen (Luc.Lavrysen@UGent.be)

Dit rapport:

Versie : 13/09/2017

Geschreven door : Marco Orsini (ICEDD asbl) en Bernard Mazijn (IDO vzw)

Herlezen door : Laure Nols (ICEDD asbl)

ICEDD is certified ISO 9001:2008

Inhoudstafel

INHOUDSTAFEL	3
AFKORTINGENLIJST	4
SAMENVATTING.....	5
1 INLEIDING	7
2 METHODOLOGIE	8
2.1 VERTREK PUNT: DE INVENTARIS VAN DE RELEVANTE ENGAGEMENTEN VOOR DE REALISATIE VAN DE AGENDA 2030 VOOR DUURZAME ONTWIKKELING.....	9
2.2 ANALYSE VAN DE RELEVANTIE VAN DE SDG-TARGETS VOOR DE FEDERALE STAAT	9
2.3 ANALYSE VAN DE ENGAGEMENTEN	11
2.4 EVALUATIE VAN HET VERSCHIL TUSSEN HET ENGAGEMENT/DE HUIDIGE SITUATIE EN DE FEDERALE DOELSTELLING: DOELSTELLING VOLDOENDE/ONVOLDOENDE	12
2.5 BEPALEN OF DE HUIDIGE SITUATIE/HET POLITIEKE ENGAGEMENT IN DE GEWENSTE RICHTING GAAT	13
3 ANALYSERESULTATEN	15
3.1 SDG 1 - BEËINDIG ARMOEDE OVERAL EN IN AL HAAR VORMEN	16
3.2 SDG 2 - BEËINDIG HONGER, BEREIK VOEDSELZEKERHEID EN VERBETERDE VOEDING EN PROMOOT DUURZAME LANDBOUW 16	
3.3 SDG 3 - VERZEKER EEN GOEDE GEZONDHEID EN PROMOOT WELZIJN VOOR ALLE LEEFTIJDEN	17
3.4 SDG 4 - VERZEKER GELIJKE TOEGANG TOT KWALITEITSVOL ONDERWIJS EN BEVORDER LEVENSLANG LEREN VOOR IEDEREEN 17	
3.5 SDG 5 - BEREIK GENDERGELIJKHEID EN EMPOWERMENT VOOR ALLE VROUWEN EN MEISJES.....	17
3.6 SDG 6 - VERZEKER TOEGANG EN DUURZAAM BEHEER VAN WATER EN SANITATIE VOOR IEDEREEN	18
3.7 SDG 7 - VERZEKER TOEGANG TOT BETAALBARE, BETROUWBARE, DUURZAME EN MODERNE ENERGIE VOOR IEDEREEN...	18
3.8 SDG 8 – BEVORDER AANHOUDENDE, INCLUSIEVE EN DUURZAME ECONOMISCHE GROEI, VOLLEDIGE EN PRODUCTIEVE TEWERKSTELLING EN WAARDIG WERK VOOR IEDEREEN	18
3.9 SDG 9 – BOUW VEERKRACHTIGE INFRASTRUCTUUR, BEVORDER INCLUSIEVE EN DUURZAME INDUSTRIALISERING EN STIMULEER INNOVATIE	19
3.10 SDG 10 – DRING ONGELIJKHEID IN EN TUSSEN LANDEN TERUG.....	19
3.11 SDG 11 – MAAK STEDEN EN MENSELIJKE NEDERZETTINGEN INCLUSIEF, VEILIG, VEERKRACHTIG EN DUURZAAM.....	20
3.12 SDG 12 – VERZEKER DUURZAME CONSUMPTIE- EN PRODUCTIEPATRONEN	20
3.13 SDG 13 – NEEM DRINGEND ACTIE OM KLIMAATVERANDERING EN HAAR IMPACT TE BESTRIJDEN	21
3.14 SDG 14 – BEHOUD EN MAAK DUURZAAM GEBRUIK VAN OCEANEN, ZEEËN EN MARITIEME HULPBRONNEN.....	21
3.15 SDG 15 – BESCHERM, HERSTEL EN BEVORDER HET DUURZAAM GEBRUIK VAN ECOSYSTEMEN OP HET VASTELAND, BEHEER BOSSEN EN WOUDEN DUURZAAM, BESTRIJD WOESTIJNVORMING, STOP LANDDEGRADATIE EN DRAAI HET TERUG EN ROEP HET VERLIES AAN BIODIVERSITEIT EEN HALT TOE	22

3.16	SDG 16 – BEVORDER VREEDZAME EN INCLUSIEVE SAMENLEVINGEN MET HET OOG OP DUURZAME ONTWIKKELING, VERZEKER TOEGANG TOT JUSTITIE VOOR IEDEREEN EN BOUW OP ALLE NIVEAUS DOELTREFFENDE, VERANTWOORDELIJKE EN TOEGANKELIJKE INSTELLINGEN UIT	22
3.17	SDG 17 - VERSTERK DE IMPLEMENTATIEMIDDELEN EN REVITALISEER HET WERELDWIJD PARTNERSCHAP VOOR DUURZAME ONTWIKKELING.....	22
4	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	24
	ANNEXE I : DE INHOUD VAN DE EXCEL TABEL (DE VERSCHILLENDE KOLOMMEN).....	32
	ANNEX II : DE EXCEL FICHE EN DE SDG FICHES	34

Afkortingenlijst

ICDO	Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling
FIDO	Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling
VN	Verenigde Naties
BBP	Bruto Binnenlands Product
Agenda 2030	Agenda 2030 voor Duurzame Ontwikkeling
SDGs	Sustainable Development Goals - Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen
FOD	Federale Overheidsdiensten
POD	Programmatorische Overheidsdiensten
LTV	Federale Langetermijnvisie Duurzame Ontwikkeling

Samenvatting

De Verenigde Naties hebben in 2015 de 2030 Agenda voor Duurzame Ontwikkeling aangenomen. Deze internationale agenda bestaat uit 17 duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (in het Engels 'Sustainable Development Goals' of SDGs) die verder opgesplitst werden in 169 targets en die betrekking hebben op de sociale, de milieugerichte, de economische en de institutionele dimensie van duurzame ontwikkeling.

Hoewel deze doelstellingen niet juridisch bindend zijn, wordt er wel van de regeringen verwacht dat ze de daad bij het woord voegen en nationale kaders uitwerken om ze te bereiken.

Dit werk heeft tot doel om de overeenstemming te bepalen tussen het Belgische federale beleid en de engagementen die België aangaan door de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen van de Verenigde Naties (SDGs) te onderschrijven.

Meer bepaald hebben we de verschillen geëvalueerd tussen, enerzijds de engagementen en de projecten van de federale overheden (ministers, staatssecretarissen en federale overheidsdiensten) die relevant worden geacht voor een stap in de richting van duurzame ontwikkeling en anderzijds de in 2030 gewenste situatie zoals deze beschreven wordt in de SDGs.

De analyse van deze engagementen werd op kwalitatieve wijze verricht op basis van een reeks politieke en administratieve verbintenissen die de prioriteiten en de doelstellingen van de Belgische federale politieke actie voorstellen. Over de reeds ondernomen actie(s) en de daarmee geboekte resultaten hebben we ons echter niet gebogen.

Van de 169 targets van de SDGs, werden er voor België 112 relevant bevonden voor het federale niveau op intranationale schaal, wat wil zeggen dat de federale instanties bevoegd zijn voor de kwesties die door deze targets afgedekt worden. Voor 91 van deze 'relevante' targets hebben we engagementen geïdentificeerd en voor 67 targets kunnen we van een exhaustieve afdekking van het target in kwestie spreken. Verder hebben we de trajecten voor 68 van die relevante targets onder de loep genomen en zo hebben we 32 targets teruggevonden in het respectieve traject.

Op basis van deze resultaten hebben we 8 aanbevelingen geformuleerd.

Eerste aanbeveling: maak een systematische en samenhangende vergelijking tussen enerzijds de SDGs en de targets en anderzijds de doelstellingen van de LTV met het oog op coherentie, mogelijks uitmondend in een amendering van het K.B. van 18 juli 2013. Merk evenwel op: de SDGs zijn onderdeel van Agenda 2030, terwijl de LTV doelstellingen heeft voor 2050.

Tweede aanbeveling: zorg voor een regelmatige terugkoppeling met de regeringsleden en hun administraties over de respectievelijke (sub-)doelstellingen in de SDGs/de LTV, o.a. met oog op het aanvullen en het bijhouden van de inventaris van hun engagementen.

Derde aanbeveling: sluit een akkoord af met de verschillende entiteiten (federale staat, gewesten, gemeenschappen) over een format om een gemeenschappelijke inventaris en rapportering over de SDGs en de targets te hanteren.

Vierde aanbeveling:

- a) zorg voor een volledige set van indicatoren opdat elke target van de SDGs zou kunnen worden gemonitord ofwel door dataverzameling voor IAEG-SDGs – indicatoren ofwel door consensus over alternatieve indicatoren waar wenselijk;
- b) stel zelf (tussentijdse) doelstellingen voorop voor alle targets van de SDGs die relevant zijn voor de federale overheid.

Vijfde aanbeveling: er moeten extra inspanningen worden geleverd door de federale overheid inzake beleidsprioriteiten om de kloof met de genoemde SDGs-targets daadwerkelijk te verminderen.

Zesde aanbeveling: zet een systematische en samenhangende aanpak op voor wat betreft het engagement inzake het internationale beleid van België om tegemoet te komen aan de respectieve targets van de SDGs.

Zevende aanbeveling: maak een diepgaande analyse van (de redenen voor) de verschillen in de rapportages en beargumenteer.

Achtste aanbeveling: teneinde de targets van de verschillende SDGs daadwerkelijk te kunnen bereiken zullen de bestaande structuren moeten worden in staat gesteld om doelmatig te kunnen bijdragen tot deze realisatie.

1 Inleiding

Dit rapport stelt de evaluatie voor van het Belgische federale beleid met betrekking tot de engagementen die België aangaan door de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen van de Verenigde Naties ('**Sustainable Development Goals**' - **SDGs**, zie kader 1 hieronder) te onderschrijven.

Meer bepaald hebben we de verschillen geëvalueerd tussen, enerzijds de engagementen en de projecten van de federale overheden (ministers, staatssecretarissen en federale overheidsdiensten) die relevant worden geacht voor een stap in de richting van duurzame ontwikkeling en anderzijds de in 2030 gewenste situatie zoals deze beschreven wordt in de SDGs.

Kader 1: De SDGs in een notendop

Op 25 september 2015 heeft de algemene vergadering van de Verenigde Naties (VN) de Agenda 2030 voor Duurzame Ontwikkeling aangenomen (dat van kracht werd op 1 januari 2016 en dat verder in deze tekst Agenda 2030 genoemd zal worden). Deze agenda uit zich concreet in 17 duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (in het Engels 'Sustainable Development Goals' of SDGs), nader uitgewerkt in 169 targets. Deze SDGs hebben betrekking op sociale, milieugerichte, economische en institutionele aspecten die de basis van de duurzame ontwikkeling vormen. Ze kunnen worden opgedeeld in vijf thema's: mens, planeet, welvaart, vrede en samenwerken.

SDGs: deze term wordt gebruikt voor de 17 'Sustainable Development Goals', die in september 2015 door de VN werden onderschreven. Voorbeeld: doelstelling 9 – 'Bouw veerkrachtige infrastructuur, bevorder inclusieve en duurzame industrialisering en stimuleer innovatie'.

Target: deze term wordt gebruikt voor de 169 targets die de SDGs nader uitwerken. Een target is een in cijfers vertaalde doelstelling binnen een bepaalde termijn. Voorbeeld: target 9.2 - Bevorderen van inclusieve en duurzame industrialisering en, tegen 2030, het aandeel in de werkgelegenheid en het bruto binnenlands product van de industrie aanzienlijk doen toenemen, in overeenstemming met de nationale omstandigheden, en dat aandeel verdubbelen in de minst ontwikkelde landen.

SDG-indicator: deze term wordt gebruikt voor een van de 242 algemene indicatoren van de statistische afdeling van de Verenigde Naties (zoals bepaald in 2017 en voorgesteld op een specifieke website: <https://unstats.un.org/sdgs/>) die de 169 targets van de VN moeten meten. Verschillende SDG-indicatoren kunnen worden teruggebracht tot eenzelfde target. Voorbeeld: de indicator 'toegevoegde waarde in de industriële sector' (in % van het BBP per inwoner) maakt het mogelijk de evolutie van target 9.2. te volgen.

In de volgende delen zullen we dieper ingaan op de **methodologie** die voor de analyse gevolgd werd en op de **voornaamste resultaten** van die analyse. Bij wijze van conclusie zullen we dan op het einde een aantal **aanbevelingen** naar voren schuiven. Toegevoegd als bijlage bij dit werk vindt u de gedetailleerde informatie over elke SDG, hetzij in de vorm van Excel-tabellen, hetzij in de vorm van een overzichtsfiche.

2 Methodologie

De toegepaste analysemethode wordt weergegeven in Afbeelding 1 hieronder. Onze eerste stap was het onderzoeken van de **relevantie** van de SDG-targets voor de federale staat. Daarna hebben we gekeken naar **het bestaan van federale engagementen** in lijn met de SDG-targets. Bij dit alles hebben we ons gebaseerd op het voorbereidende werk van het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling (FIDO) dat de voornaamste politieke engagementen had geïnventariseerd die aan de SDGs gelinkt konden worden (inventaris van de engagementen die bijdragen tot de realisatie van Agenda 2030). Vervolgens hebben we **het verschil geëvalueerd tussen het engagement/de huidige situatie en de federale doelstelling**. Om dat te kunnen doen, hebben we een federale doelstelling geïdentificeerd op basis van het engagement en hebben we deze doelstelling met het overeenkomstige SDG-target vergeleken. Door op die manier te werk te gaan, konden we bepalen of de federale doelstelling (en dus het engagement) strookt met het overeenstemmende SDG-target. In de laatste stap van de analyse hebben we dan de **trajecten** onder de loep genomen.

Daarna hebben we de voorlopige resultaten aan de stakeholders voorgelegd. Dankzij deze raadpleging konden we de tot dan toe bereikte resultaten bijwerken, rekening houdend met de ontvangen opmerkingen, met name door bepaalde documenten aan de inventaris toe te voegen. Op basis daarvan hebben we dan **aanbevelingen** geformuleerd als besluit bij het verrichte werk.

▪ Figuur 1: de verschillende fasen van de analyse

2.1 Vertrekpunt: de inventaris van de relevante engagementen voor de realisatie van de Agenda 2030 voor Duurzame Ontwikkeling

Het Federale Instituut voor Duurzame Ontwikkeling (FIDO) is overgegaan tot het opstellen van een **inventaris** van de engagementen die bijdragen tot de verwezenlijking van Agenda 2030. Deze inventaris omvat de verschillende engagementen (regeerakkoord, algemene beleidsnota's 2016 en 2017, bestuursovereenkomsten 2016-2018 van de federale overheidsdiensten (FOD's) en programmatorische federale overheidsdiensten (POD's), actieplannen inzake duurzame ontwikkeling van de FOD's en POD's, transversale federale plannen, specifieke federale of nationale plannen die gemeld werden door de vertegenwoordigers van de FOD's op de ICDO) die gerangschikt werden op grond van de targets van de 17 SDGs. Daarnaast omvat de inventaris ook een aftoetsing van deze targets aan de federale beleidsvisie op lange termijn inzake duurzame ontwikkeling¹ (die in 2013 door de federale regering werd goedgekeurd).

Deze inventaris heeft de vorm gekregen van een **Excel-werkblad** waarin het FIDO voor alle targets van de SDGs de belangrijkste passages van de verschillende hierboven vermelde engagementen heeft opgenomen, met vermelding van de verantwoordelijke of betroffen administraties en ministers.

2.2 Analyse van de relevantie van de SDG-targets voor de Federale Staat

De eerste fase van de analyse betrof de **omschrijving van de subtargets** van alle targets van de 17 SDGs. Bepaalde targets bestaan immers uit verschillende doelstellingen (zie kader hieronder). Om de

Kader 2 : Targets en subtargets

Target 3 van de eerste SDG (Beëindig armoede overal en in al haar vormen) stelt : « Nationaal toepasbare sociale beschermingssystemen en maatregelen implementeren voor iedereen, met inbegrip van sociale beschermingsvloeren, en tegen 2030 een aanzienlijke dekkingsgraad realiseren van de armen en de kwetsbaren ». We hebben dus beslist om twee bijkomende subtargets te bedenken

1.3.1. Sociale beschermingsmaatregelen voor iedereen invoeren

1.3.2. Uitbreiding van de dekking van het sociaal beschermingssysteem naar een aanzienlijk deel van de armen en kwetsbare personen

relevantie van deze targets te analyseren, hebben wij dan ook de verschillende behandelde thema's opgedeeld.

¹ http://www.etaamb.be/fr/arrete-royal-du-18-juillet-2013_n2013011468.html.

Vervolgens hebben we geanalyseerd of de targets/subtargets tot **de federale bevoegdheid behoren**. We hebben ons gebaseerd op de verdeling van de communautaire en gewestelijke bevoegdheden (en de uitzonderingen) zoals bepaald in de bijzondere wet voor de hervorming der instellingen (LSRI/BWHI) van 8 augustus 1980 (titel II)². We hebben kolommen toegevoegd aan de inventaris om een onderscheid te kunnen maken tussen de tussenkomst van het federale niveau op **intra-nationale en internationale schaal**, niet alleen voor wat betreft de bevoegdheid maar ook voor wat betreft de andere aspecten van de analyse (relevantie, bestaan van hefboomen en politiek engagement).

*Wanneer het onderzochte target/subtarget tot de federale bevoegdheid behoort, beschouwen we het als **relevant**, waarbij we een onderscheid maken tussen relevantie op intra-nationale en op internationale schaal. Twee schaalniveaus dienen dan ook in aanmerking genomen te worden bij de analyse van de relevantie: België (intra-nationaal niveau) en de internationale samenwerking (internationaal niveau). Sommige targets kunnen relevant blijken voor het internationale niveau en helemaal niet voor het intra-nationale niveau, omdat ze thema's behandelen die niet relevant zijn voor België, maar waarin de federale overheid wel kan optreden op internationaal niveau, met name via de hulp die aan ontwikkelingslanden geboden wordt. In het geval van target 3.3 van de SDG-doelstelling '3. Verzeker een goede gezondheid en promoot welzijn voor alle leeftijden' kunnen de subtargets bijvoorbeeld relevant zijn op intra-nationale en/of internationale schaal, zoals beschreven in onderstaande tabel.*

▪ **Tabel 1: Relevant op intra-nationale en/of internationale schaal, een voorbeeld**

Target	Relevantieniveau	Opmerking
Een einde maken aan de AIDS-epidemie	Intranationaal (België) en Internationaal (Internationale samenwerking)	Deze ziektes vertegenwoordigen een uitdaging voor zowel het nationale grondgebied als het internationale niveau.
Hepatitis bestrijden		
De andere overdraagbare aandoeningen bestrijden		
Een einde maken aan de tuberculose-epidemie	Internationaal (Internationale samenwerking)	Deze ziektes vormen niet langer een/geen probleem voor het nationale grondgebied, maar via de Internationale samenwerking kan België helpen om resultaten te boeken in landen waar deze ziektes wel een grote uitdaging vormen.
Een einde maken aan de malaria-epidemie		
De epidemie van andere verwaarloosde tropische ziekten beëindigen		
Door water overdraagbare ziekten bestrijden		

In de mate van het mogelijke hebben we geprobeerd om beslissingen te nemen door slechts één waarde te geven (Y voor Yes en N voor No in de Excel-tabel) op de vraag van de relevantie (en later op de vragen van de actiehefboomen en het politiek engagement). Soms hebben we een 'Y/N' of 'N/Y'

² <http://www.ejustice.just.fgov.be/eli/wet/1980/08/08/1980080801/justel> ;
<http://www.ejustice.just.fgov.be/eli/loi/1980/08/08/1980080801/justel>

gebruikt om de neiging naar ja of neen aan te geven. Zo wordt in de kolom AC (bestuursovereenkomsten 2016-2018: internationale dimensie) verwezen naar een politiek engagement dat evenwel zeer algemeen blijft. We hebben de kolom internationaal engagement dan ook de waarde N/Y gegeven. Dit voorbeeld illustreert het iteratieve karakter van het toevertrouwde werk. De analyse van de inventaris van de engagementen en de contacten met de institutionele stakeholders lieten ons immers in meerdere gevallen toe om preciezer het bestaan (of het ontbreken) van een engagement van het federale niveau (op intranationale en/of internationale schaal) te bepalen.

Wanneer de bevoegdheid niet federaal maar strikt gewestelijk of communautair bleek, hebben we een niet-relevantie van de SDG-doelstelling aangeduid voor de Federale staat en wordt er geen enkele federale actiehefboom aangegeven.

Wij hebben gekozen voor een voluntaristische benadering van ontwikkelingssamenwerking. Als het bijv. gaat over technologieoverdracht kan de federale overheid zich beperken tot bijdragen in het kader van de multilaterale verdragen of – verdergaand – investeren in de transfer van technologieën naar onze partner-ontwikkelingslanden, om zo een proactieve rol te spelen.

Kader 3 : De federale bevoegdheid en de relevantie van target 1.3

Het analyseren van de federale bevoegdheden laat ons toe om vast te stellen dat target 1.3 van SDG 1 (Beëindig armoede overal en in al haar vormen) relevant is voor de federale overheid op het intra-nationale niveau. Het federale niveau kan verschillende sociale beschermingsmechanismen beïnvloeden, zoals pensioenen, sociale uitkeringen en vervangende inkomsten. Terwijl andere maatregelen / mechanismen de verantwoordelijkheid van de gemeenschappen zijn, geloven wij dat de federale overheid over deze kwestie een grote marge heeft en daarom wordt het doel geacht relevant te zijn voor het federale niveau op het intra-nationaal niveau.

2.3 Analyse van de engagementen

We hebben de door FIDO geïnventariseerde teksten onderzocht voor de relevante targets/subtargets om het bestaan van **engagementen** voor elk (sub)target te controleren. Daarbij hanteren we een vrij ruime definitie van 'engagement', d.w.z. *elke verwijzing in de teksten van de inventaris die aantoont dat het (sub)target concreet in aanmerking genomen werd door de actie van de regering: zie Kader 4 voor een voorbeeld.*

Kader 4 : de federale engagementen voor target 1.3

De analyse van de inventaris door het FIDO laat ons toe om vast te stellen dat er een federaal engagement is voor target 1.3 (Beëindig armoede overal en in al haar vormen). We hebben verwijzingen gevonden naar de toegankelijkheid van het systeem van sociale zekerheid en de voordelen daarvan. Daarnaast beschouwden wij verwijzingen naar het federale plan voor armoedebestrijding, het federale plan voor de automatisering van rechten, het nationale plan kinderarmoedebestrijding, de samenwerkingsovereenkomst inzake dakloosheid, als bewijs van betrokkenheid in lijn met target 1.3.

De analyse van de engagementen was een iteratieve oefening: we kunnen immers a priori niet uitsluiten dat er geen engagementen vervat zitten in andere documenten dan die welke door FIDO geïnventariseerd werden. Bovendien werd de inventaris voorgelegd aan verschillende kabinetten en federale administraties, waardoor de oefening aangevuld kon worden met bepaalde documenten en er dus teruggekomen kon worden op het al dan niet bestaan van engagementen.

2.4 Evaluatie van het verschil tussen het engagement/de huidige situatie en de federale doelstelling: doelstelling voldoende/onvoldoende

Voor de relevante targets/subtargets en voor de targets/subtargets waarvoor een engagement werd opgetekend, hebben we een **doelstelling** aan elk engagement gekoppeld. We hebben hiervoor de geïnventariseerde engagementen onderzocht, met inbegrip van de doelstellingen die door de federale langetermijnvisie (LTV) worden bepaald. Hierbij hebben we de federale engagementen en doelstellingen in overeenstemming kunnen brengen met de SDG-targets.

Zodra de concordantietabel was opgesteld, hebben we bepaald of de omschreven doelstelling op nationaal niveau **voldoende of onvoldoende** was. *Een nationale doelstelling wordt als voldoende beschouwd, wanneer ze in overeenstemming kan worden gebracht met een SDG-target/subtarget en het target/subtarget op exhaustieve wijze afdekt. Een federale doelstelling wordt daarentegen als onvoldoende beschouwd, wanneer ze niet in overeenstemming kan worden gebracht met een target/subtarget of het target/subtarget niet op exhaustieve wijze afdekt.*

Kader 5 : federale doelstelling voor target 1.3

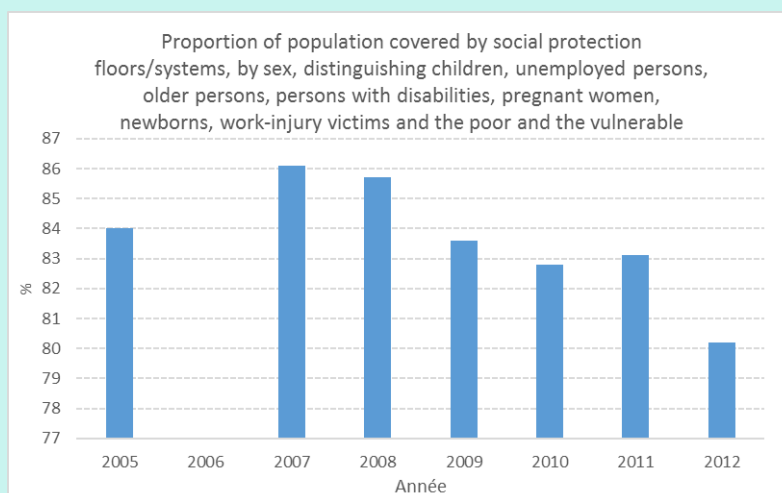
We hebben de federale engagementen samengevat die opgesomd werden in de inventaris voor target 1.3 in de volgende doelstelling: “verbeterende toegankelijkheid tot sociale bescherming + verhogen van de financiering van verschillende sociale beschermingsmaatregelen”. Op basis van de overeenkomst met de geïdentificeerde SDG targets (zie kader 2) hebben we de federale doelstelling als voldoende beschouwd, aangezien het de reikwijdte van doelstelling 1.3 uitvoerig behandelt.

Merk op dat we voorstellen om verschillende evaluatieniveaus te bepalen voor de federale doelstelling teneinde rekening te houden met de gevallen waarbij een SDG-target uit verschillende relevante subtargets bestaat, maar waarvoor niet altijd een (voldoende) precieze doelstelling bestaat op federaal niveau.

2.5 Bepalen of de huidige situatie/het politieke engagement in de gewenste richting gaat

Het afstemmen van de engagementen/doelstellingen op de SDG-targets heeft ons in staat gesteld de door de Verenigde Naties voor de SDGs ontwikkelde indicatoren te gebruiken om het verschil tussen het engagement/de bestaande situatie en de doelstelling te meten. Het verschil werd dus enkel gemeten voor de targets/subtargets waarvoor er gegevens voor België beschikbaar waren.

Kader 6: Definitie van het traject voor target 1.3 We maakten gebruik van de indicator « Proportion of population covered by social protection floors/systems, by sex, distinguishing children, unemployed persons, older persons, persons with disabilities, pregnant women, newborns, work-injury victims and the poor and the vulnerable » om na te gaan of de huidige situatie aangaande de toegankelijkheid van sociale beschermingssystemen in het gedefinieerd traject van target 1.3. Het resultaat (zie grafiek hieronder) toont ons dat we niet in dit traject zitten, gezien de SDG indicator (zie figuur hieronder) een dalende trend heeft sinds 2005.

De analyse van deze trajecten was hoofdzakelijk kwalitatief en baseerde zich op een extrapolatie van de bestaande gegevens. Als deze extrapolatie aantoonde dat het huidige traject niet in lijn met de doelstelling was, hebben we een kwalitatieve analyse verricht van het politieke engagement om na te gaan of de federale overheid ermee ge(her)positioneerd kon worden in de gewenste richting. Daartoe hebben we ons gebaseerd op een hiërarchie van de op het federale niveau aangegane engagementen op basis van de verwachte effecten in het licht van de bestudeerde doelstelling. Op die manier werden de politieke engagementen ingedeeld op basis van een afnemende rangorde van 'potentiële impact' zoals hieronder gedefinieerd:

- **Klasse 1: maatregelen met een grote potentiële impact.** Deze klasse bevat maatregelen die de naleving van bepaalde normen of de invoering van bepaalde economische stimuli inhouden.

- **Klasse 2: maatregelen met een gemiddelde potentiële impact.** Deze klasse groepeerde de maatregelen waarvan er een direct effect wordt verwacht, zonder echter impliciet te zijn. Daarbij gaat het bijvoorbeeld over sensibiliserings- of promotiemaatregelen.
- **Klasse 3: maatregelen met een geringe potentiële impact.** Tot deze klasse behoren de politieke engagementen waarvoor er geen enkel direct effect op korte termijn wordt verwacht (en waarvoor het moeilijk is om er zich op lange termijn voor te engageren), zoals de engagementen op het vlak van onderzoek en ontwikkeling of de oprichting van werkgroepen/observatoria. Opgelet: ook al worden deze maatregelen ingedeeld bij de klasse met een 'geringe potentiële impact', blijven ze niettemin nuttig om maatregelen met een groot potentieel voor de toekomst te bepalen.

3 Analyseresultaten

Inzake 'bevoegdheid' en 'relevantie' voor de federale overheid kan samenvattend het volgende worden aangegeven:

- **'bevoegdheid'** (op 169 targets):
 - 31 targets behoren tot de exclusieve bevoegdheid van de federale overheid
 - 5 targets zijn de exclusieve bevoegdheid van gewesten/gemeenschappen
 - 133 targets kennen een gemengde bevoegdheid
- **'relevantie'** (op targets met een exclusieve of gemengde bevoegdheid voor de federale overheid), het beleid op ...
 - **het intra-nationale niveau**
 - Y → 108 targets, waaronder 98 met een expliciete Y (plus N/Y → 3 én Y/N → 7),
 - N → 56 targets
 - **het internationale niveau**
 - Y → 160 subdoelstellingen, waaronder 105 targets met een expliciete Y (plus N/Y → 53 én 2 Y/N)
 - N → 4 targets

Wanneer het '**engagement**' van de federale overheid wordt geëvalueerd, dan kan deze als volgt worden samengevat. Op de 164 targets met een exclusieve of gemengde bevoegdheid voor de federale overheid, zijn er voor wat betreft het beleid op ...

- **het intra-nationale niveau**
 - Y → 92 targets, waaronder 88 met een expliciete Y (plus N/Y → 1 én Y/N → 3)
 - N → 77 targets
- **het internationale niveau**
 - Y → 135 targets, waaronder 66 met een expliciete Y (plus N/Y → 69)
 - N → 34 targets

3.1 SDG 1 - Beëindig armoede overal en in al haar vormen

Er kan worden vastgesteld dat de federale overheid bevoegdheid geeft voor alle targets (7) van SDG 1. Een van de doelstellingen is exclusief relevant voor het internationale beleid.

Inzake de 6 targets die relevant zijn voor **het intra nationale beleid** kan het volgende worden aangegeven:

- voor 3 targets zijn de federale doelstellingen (1.2., 1.3., 1.4.) 'voldoende';
- voor 3 targets (1.5., 1.a., 1.b.) is het onduidelijk (wegens gebrek aan concrete informatie).

Over het algemeen lijkt het moeilijk om met dit engagement SDG 1 te halen. Bij twee van de targets (1.2. en 1.3.) wordt de impact van de maatregelen voorzien als middelmatig tot zwak, terwijl er voor 4 targets (1.4., 1.5., 1.a., 1.b.) onvoldoende informatie is om een uitspraak te doen.

Betreffende ene target (1.1.) die – binnen het kader van België - exclusief is bedoeld voor **het internationale beleid**, moet worden vastgesteld dat de federale doelstelling onduidelijk is (wegens gebrek aan concrete informatie). Er is onvoldoende informatie om een uitspraak te doen over het traject. Van de andere 6 targets zijn er 4 waarvoor de federale overheid – weliswaar in vage termen – een engagement heeft opgenomen.

3.2 SDG 2 - Beëindig honger, bereik voedselzekerheid en verbeterde voeding en promoot duurzame landbouw

De federale overheid heeft bevoegdheid voor alle targets (8) van SDG 2. Hiervan zijn er 5 exclusief relevant voor het internationale beleid.

Voor wat betreft de 3 targets die relevant zijn voor **het intra nationale beleid** kan worden aangegeven:

- voor 2 zijn de federale doelstellingen (2.1. en 2.c.) 'voldoende';
- voor 1 krijgt de federale doelstelling (2.b.) 'onvoldoende'.

Voor geen enkele target kan een uitspraak worden gedaan of het engagement al dan niet op het traject ligt om de SDG-target te halen.

Inzake de 5 targets die – binnen het kader van België - exclusief zijn bedoeld voor **het internationale beleid** kan voor geen enkele target een uitspraak worden gedaan over de doelstelling én of het engagement al dan niet op het traject ligt om de SDG-target te halen. Voor de overige doelstellingen zijn er algemene verwijzingen of verwijzingen in de LTV te vinden: door het gebrek aan concrete informatie is het niet mogelijk een uitspraak te doen.

3.3 SDG 3 - Verzeker een goede gezondheid en promoot welzijn voor alle leeftijden

Ook hier heeft de federale overheid bevoegdheid voor targets (13), maar er wordt meteen opgemerkt dat er een target (3.9.) niet relevant lijkt te zijn voor het federale beleid. Van de overige 12 zijn er 6 exclusief relevant voor het internationale beleid.

Betreffende de 6 targets relevant voor **het intra nationale beleid**:

- voor 4 zijn de federale doelstellingen (3.3., 3.5., 3.b., 3.d.) 'onvoldoende';
- voor 2 (3.8., 3.a.) is het onduidelijk (wegens gebrek aan concrete informatie).

Voor 3 targets (3.3., 3.5., 3.d.) is de uitspraak dat het engagement op het traject ligt om de SDG-target te halen. Voor de andere targets (3.8., 3.a., 3.b.) is er onvoldoende informatie om een uitspraak te doen.

Over de 6 targets (3.1., 3.2., 3.4., 3.6., 3.7., 3.c.) die exclusief zijn voor **het internationale beleid** is er onvoldoende concrete informatie om een uitspraak te doen over de doelstellingen en/of het traject. Voor de overige doelstellingen zijn er eveneens slechts algemene of gedateerde verwijzingen te vinden.

3.4 SDG 4 - Verzeker gelijke toegang tot kwaliteitsvol onderwijs en bevorder levenslang leren voor iedereen

Voor een aantal targets van SDG 4 – 8 op 10 – is er een federale bevoegdheid, weliswaar allemaal exclusief relevant voor **het internationale beleid**. Voor geen enkele target is er echter voldoende concrete informatie om een uitspraak te doen over de doelstellingen en/of het traject.

3.5 SDG 5 - Bereik gendergelijkheid en empowerment voor alle vrouwen en meisjes

De federale overheid is (mede) bevoegd voor alle targets (9) van SDG 5. Hiervan zijn er 3 exclusief relevant voor het internationale beleid.

Voor wat betreft de 6 doelstellingen relevant voor **het intra nationale beleid**:

- 4 federale doelstellingen (5.1, 5.2., 5.3., 5.5.) krijgen een 'voldoende';
- 1 federale doelstelling (5.b.) krijgt een 'middelmatic voldoende';
- bij 1 federale doelstelling (5.c.) is het onduidelijk (wegens gebrek aan concrete informatie).

Er is 1 target (5.5.) waarvan kan worden gesteld dat het engagement momenteel op het traject ligt om de SDG-target te halen. Voor de 5 andere targets is er onvoldoende informatie om een uitspraak te doen

Inzake de 3 targets exclusief voor **het internationale beleid** kan het volgende worden aangegeven:

- voor 1 target (5.4.) is de federale doelstelling ‘voldoende’ en ligt het engagement op het traject om de SDG-target te halen;
- voor 1 target (5.6.) krijgt de federale doelstelling een ‘middelmatig voldoende’ en ligt het engagement momenteel op het traject om de SDG-target te halen;
- voor 1 target (5.a.) is het onduidelijk (wegens gebrek aan concrete informatie).

De informatie m.b.t. de overige targets van deze SDG - met een federale bevoegdheid inzake het internationale beleid – is onvoldoende concreet om een uitspraak te doen.

3.6 SDG 6 - Verzeker toegang en duurzaam beheer van water en sanitatie voor iedereen

Ook hier draagt de federale overheid een (mede-)bevoegdheid voor alle targets (8) van deze SDG: 7 ervan zijn exclusief relevant voor het internationale beleid.

De ene 1 target (6.1.) voor **het intra nationale beleid** krijgt weliswaar een ‘onvoldoende’ voor de federale doelstelling, maar toch zit men op het traject om de SDG-target te halen.

Voor wat betreft de 7 targets exclusief voor **het internationale beleid**: deze krijgen allemaal een ‘onvoldoende’ voor de federale doelstelling. Verder is er onvoldoende informatie om een uitspraak te doen over het traject.

3.7 SDG 7 - Verzeker toegang tot betaalbare, betrouwbare, duurzame en moderne energie voor iedereen

De federale overheid draagt (mede-)bevoegdheid voor alle targets (5) van deze SDG, waarvan 1 exclusief relevant voor het internationale beleid.

Met betrekking tot de 4 doelstellingen voor **het intra nationale beleid** kan het volgende worden aangegeven:

- voor 3 targets (7.1., 7.2., 7.3.) worden de federale doelstellingen als ‘voldoende’ beschouwd;
- voor 1 target (7.a.) valt de federale doelstelling moeilijk te beoordelen.

Voor 2 targets (7.2., 7.3.) is de uitspraak dat het engagement op het traject ligt om de SDG-target te halen; voor de andere targets valt dit moeilijk te beoordelen.

Betreffende de ene target (7.b.) exclusief voor **het internationale beleid** is er onvoldoende concrete informatie om een uitspraak te doen over de federale doelstelling of het traject.

3.8 SDG 8 – Bevorder aanhoudende, inclusieve en duurzame economische groei, volledige en productieve tewerkstelling en waardig werk voor iedereen

De federale overheid heeft (mede-)bevoegdheid voor 11 (van de 12) targets van SDG 8 – targets, waarvan 3 exclusief relevant voor het internationale beleid.

Betreffende de 8 targets voor **het intra nationale beleid** kan het volgende worden aangegeven:

- voor 6 targets (8.1., 8.3., 8.5., 8.6, 8.7., 8.8.) zijn de federale doelstellingen ‘voldoende’;
- voor 1 target (8.2.) is het ‘gematigd voldoende’;
- voor 1 target (8.4.) is het ‘onvoldoende’ (zie ook SDG 12).

Voor 4 targets (8.2., 8.3., 8.7., 8.8.) kan worden gesteld dat het engagement duidelijk op het traject ligt om de SDG-target te halen; voor 2 targets (8.1., 8.5.) lijken de engagementen middelmatig om op traject te liggen, terwijl voor 1 target (8.6.) het engagement weliswaar voldoende is, maar de indicator geeft aan dat de maatregelen een te geringe potentiële impact hebben. Voor 1 target (8.4.) wordt verwezen naar SDG 12.

Betreffende de 3 doelstellingen exclusief voor **het internationale beleid**:

- voor 1 target (8.a.) worden de federale doelstellingen als ‘voldoende’ beschouwd;
- voor 2 target (8.10., 8.b.) is de uitspraak ‘onvoldoende’.

Voor 1 target (8.a.) kan worden aangegeven dat het federale beleid op traject ligt, voor de 2 andere targets (8.10., 8.b.) is het enigszins onduidelijk wegens gebrek aan concrete informatie.

3.9 SDG 9 – Bouw veerkrachtige infrastructuur, bevorder inclusieve en duurzame industrialisering en stimuleer innovatie

De federale overheid heeft een (mede-)bevoegdheid voor alle targets (8) van SDG 9. Hiervan zijn er 4 exclusief relevant voor het internationale beleid.

Voor wat betreft 4 targets relevant voor **het intra nationale beleid**:

- voor 3 targets (9.1., 9.3., 9.5.) zijn de federale doelstellingen ‘voldoende’;
- voor 1 target (9.4.) is het onduidelijk (wegens gebrek aan concrete informatie).

Inzake het engagement is voor 1 target (9.5.) de uitspraak dat deze op het traject ligt om de SDG-target te halen, terwijl er voor 3 onvoldoende informatie is om een uitspraak te doen.

Betreffende de 4 targets voor **het internationale beleid** is er onvoldoende concrete informatie om een uitspraak te doen over de federale doelstelling, het engagement en het traject.

3.10 SDG 10 – Dring ongelijkheid in en tussen landen terug

Ook hier heeft de federale overheid (mede-)bevoegdheid voor alle targets (10) van deze SDG, waarvan 2 exclusief relevant voor het internationale beleid.

Inzake de 8 targets voor **het intra nationale beleid** kan het volgende worden aangegeven:

- voor 3 targets (10.2., 10.3., 10.4.) zijn de federale doelstellingen ‘voldoende’;
- voor 2 targets (10.5., 10.7.) zijn deze ‘middelmatig voldoende’;
- terwijl het voor 3 targets (10.a., 10.b., 10.c.) onduidelijk is (wegens gebrek aan concrete informatie)

Voor 1 target (10.4.) is de uitspraak dat het engagement op het traject ligt om de SDG-target te halen, terwijl er voor de 7 andere targets onvoldoende informatie is om een uitspraak te doen, o.a. wegens het gebrek aan indicatoren.

Betreffende de 2 targets exclusief voor **het internationale beleid** is er onvoldoende concrete informatie om een uitspraak te doen over de federale doelstelling, het engagement en het traject.

3.11SDG 11 – Maak steden en menselijke nederzettingen inclusief, veilig, veerkrachtig en duurzaam

De federale overheid heeft (mede-)bevoegdheid voor alle targets (10) van deze SDG 11, waarvan 5 exclusief relevant voor het internationale beleid.

Inzake de 5 doelstellingen relevant voor **het intra nationale beleid**:

- voor 1 target (11.1.) is de federale doelstelling ‘voldoende’,
- voor 2 targets (11.2., 11.7.) is het ‘middelmattig voldoende’,
- voor 2 targets (11.4., 11.5.) is het ‘onvoldoende’;

Voor geen enkele doelstelling kan een uitspraak worden gedaan over het traject, o.a. wegens het gebrek aan indicatoren.

Voor wat betreft de 5 targets exclusief voor **het internationale beleid** is er onvoldoende informatie om een uitspraak te doen over de federale doelstelling en het traject.

3.12SDG 12 – Verzeker duurzame consumptie- en productiepatronen

Voor deze SDG heeft de federale overheid (mede-)bevoegdheid voor 10 van de 11 targets. Hiervan is er 1 exclusief relevant voor het internationale beleid.

Voor wat betreft de 9 targets voor **het intra nationale beleid**:

- voor 2 targets (12.17., 12.a.) krijgen de federale doelstellingen een ‘gematigd voldoende’
- voor 4 targets een ‘onvoldoende’ (12.2., 12.3., 12.6., 12.c.);
- voor 2 targets (12.4., 12.5.) is het onduidelijk (wegens gebrek aan concrete informatie)

Voor geen enkele target van deze SDG ligt het federale beleid op traject. Voor 2 targets is er een gemengd beeld van ‘sterk maatregelen’, over ‘gematigd sterke maatregelen’ tot ‘zwakke maatregelen’ (12.1, 12.4.), voor 2 targets (12.5., 12.7.) kan worden gesproken over ‘gematigd sterke maatregelen’, voor 4 targets geldt eerder het kenmerk van ‘zwakke maatregelen’ (12.2., 12.3., 12.6., 12.c.). Voor een target varieert het tussen ‘gematigd sterke’ en ‘zwakke’ maatregelen (12.a).

Voor de ene target dat exclusief staat voor **het internationale beleid** wordt NVT (‘Niet Van Toepassing’) aangegeven omdat de SDG-indicator wijst naar formele educatie wat een bevoegdheid van de gemeenschappen is.

3.13SDG 13 – Neem dringend actie om klimaatverandering en haar impact te bestrijden

De federale overheid heeft (mede-)bevoegdheid voor alle 5 targets van deze SDG. Geen enkele is exclusief relevant voor het internationale beleid.

Voor de 5 targets relevant voor **het intra nationale beleid**:

- de federale doelstellingen zijn voor 2 targets (13.1., 13.a.) ‘voldoende’;
- voor 2 targets (13.2., 13.3.) ‘gematigd voldoende’;
- voor 1 target (13.b.) ‘onvoldoende’.

Betreffende 1 target (13.1.) is de uitspraak dat het engagement op het traject ligt, voor 2 targets (13.2., 13.3.) is het enigszins onduidelijk wegens ‘matig sterk’ maatregelen, voor 1 target (13.b.) ligt het engagement niet op het traject wegens ‘zwakke’ maatregelen, terwijl het voor 1 target (13.a.) onduidelijk is (wegens gebrek aan concrete informatie).

Alle targets hebben een relevantie voor **het internationale beleid** van de federale overheid, maar wegens een gebrek aan concrete informatie – het gaat vooral over beleidsvoornemens – is het moeilijk om hier een uitspraak over te doen.

3.14SDG 14 – Behoud en maak duurzaam gebruik van oceanen, zeeën en maritieme hulpbronnen

Voor deze SDG heeft de federale overheid een (mede-)bevoegdheid voor 9 van de 10 targets. Geen enkele is exclusief relevant voor het internationale beleid.

In verband met de 9 targets relevant voor **het intra nationale beleid**:

- voor 2 targets (14.4., 14.5.) zijn de federale doelstellingen ‘voldoende’;
- voor 3 targets (14.1., 14.2., 14.3.) zijn de federale doelstellingen ‘gematigd voldoende’;
- voor 4 targets (14.6., 14.7., 14.a., 14.c.) zijn de federale doelstellingen ‘onvoldoende’.

Voor 1 target (14.4.) is de uitspraak dat het engagement op het traject ligt, voor 1 target (14.3.) is het enigszins onduidelijk en varieert de uitspraak van ‘sterke maatregelen’ tot ‘matig sterke maatregelen’, voor 3 targets (14.5., 14.6., 14.7.) ligt het engagement niet op het traject, terwijl het voor 4 targets onduidelijk is (wegens gebrek aan concrete informatie).

3.15SDG 15 – Bescherm, herstel en bevorder het duurzaam gebruik van ecosystemen op het vasteland, beheer bossen en wouden duurzaam, bestrijd woestijnvorming, stop landdegradatie en draai het terug en roep het verlies aan biodiversiteit een halt toe

Het federale beleid heeft (mede-)bevoegdheid voor alle 12 targets van deze SDG 15. Hiervan zijn er 6 die exclusief relevant zijn voor het internationale beleid.

Over de 6 targets voor **het intra nationale beleid** van de federale overheid kunnen de volgende uitspraken worden gemaakt:

- voor 3 targets (15.1., 15.7., 15.8.) zijn de federale doelstellingen ‘voldoende’;
- voor 2 targets (15.3., 15.5.) is het ‘onvoldoende’;
- voor 1 target (15.b.) is het onduidelijk (wegens gebrek aan concrete informatie).

Voor 3 targets (15.1., 15.5., 15.b.) is de uitspraak dat het engagement op het traject ligt om de SDG-target te halen, maar voor de 3 andere is er onvoldoende informatie om een uitspraak te doen.

Voor wat betreft de 6 targets exclusief voor **het internationale beleid** is het te onduidelijk om een uitspraak te doen over doelstelling of traject (wegens gebrek aan concrete informatie).

3.16SDG 16 – Bevorder vreedzame en inclusieve samenlevingen met het oog op duurzame ontwikkeling, verzeker toegang tot justitie voor iedereen en bouw op alle niveaus doeltreffende, verantwoordelijke en toegankelijke instellingen uit

Er kan worden gesteld dat de federale overheid een (mede-)bevoegdheid heeft voor alle targets (12) van deze SDG, waarvan er 3 exclusief relevant zijn voor het internationale beleid.

Voor wat betreft de 9 targets relevant voor **het intra nationale beleid**:

- voor 5 targets (16.1., 16.3., 16.4., 16.6., 16.7.) zijn de federale doelstellingen ‘voldoende’;
- voor 3 targets (16.2., 16.5., 16.10.) is het ‘onvoldoende’;
- voor 1 target (16.b.) is het onduidelijk (wegens gebrek aan concrete informatie).

Betreffende 1 target(16.3.) is de uitspraak dat het engagement op het traject ligt om de SDG-target te halen, maar voor 8 is er onvoldoende informatie om een uitspraak te doen.

Inzake de 3 targets exclusief voor **het internationale beleid** is het voor elk van deze targets te onduidelijk om een uitspraak te doen over doelstelling of traject (wegens gebrek aan concrete informatie).

3.17SDG 17 - Versterk de implementatiemiddelen en revitaliseer het wereldwijd partnerschap voor duurzame ontwikkeling

De federale overheid heeft een (mede-)bevoegdheid voor alle 19 targets van deze SDG. Geen enkele is exclusief relevant voor het internationale beleid.

Voor wat betreft alle 19 targets relevant voor **het intra nationale beleid** kan het volgende worden aangegeven:

- voor 2 targets (17.4., 17.6.) zijn de federale doelstellingen ‘gematigd voldoende’;
- voor 15 is het ‘onvoldoende’;
- voor 2 is het onduidelijk (wegens gebrek aan concrete informatie).

Verder kan worden gesteld dat voor 3 targets er ‘gematigd sterke’ maatregelen zijn genomen zodat het engagement momenteel op het traject richting de targets ligt, voor 7 andere ligt het engagement niet op het traject omdat er zwakke maatregelen zijn genomen, terwijl het voor 9 targets onduidelijk is (wegens gebrek aan concrete informatie).

4 Conclusies en aanbevelingen

Dankzij de door ons verrichte analyse konden we de overeenstemming bepalen tussen het Belgische federale beleid en de engagementen die België aangaan door de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen van de Verenigde Naties (SDGs) te onderschrijven. Alvorens nu de belangrijkste conclusies van dit werk voor te leggen, dienen we toch enkele kanttekeningen te plaatsen bij de methodologie die we volgden teneinde de resultaten correct te kunnen interpreteren en eventuele updates te kunnen organiseren.

De analyse van deze engagementen werd op kwalitatieve wijze verricht op basis van een reeks politieke en administratieve verbintenissen die de prioriteiten en de doelstellingen van de Belgische politieke actie voorstellen. Over de reeds ondernomen actie(s) en de daarmee geboekte resultaten hebben we ons niet gebogen. De analyse van de koersen werd verricht om de targets te bepalen, waarvoor de federale overheid grotere inspanningen zou moeten leveren.

Het analyseren van de relevantie is geen sinecure, aangezien voor verschillende targets de (federale/gewestelijke/communautaire) bevoegdheden sterk verdeeld zijn. Een analyse van de andere bevoegdheidsniveaus zou de evaluatie op het federale niveau kunnen aanvullen, de targets/subtargets op de voorgrond kunnen plaatsen waarop de Federale Staat een grotere impact zou kunnen hebben en de targets kunnen onderscheiden waarvoor de federale hefboomen een grote potentiële impact kunnen hebben.

Wat de volledigheid van de analyse betreft, heeft het analysewerk van de inventaris van de relevante engagementen voor de realisatie van Agenda 2030 ons de noodzaak duidelijk gemaakt van regelmatige uitwisselingen met de voornaamste actoren die het Belgische federale beleid in de praktijk brengen (kabinetten en administraties) om de inventaris van de engagementen te kunnen aanvullen. Bovendien zouden de administraties en de kabinetten de inventaris van de engagementen op een regelmatige en autonome manier kunnen bijwerken, wat het mogelijk zou maken om regelmatig de verschillen tussen het Belgische federale beleid en de door België aangegane verbintenissen door het goedkeuren van de SDGs te meten.

Wat de analyse van de trajecten betreft, hebben we (bijna) uitsluitend gebruikgemaakt van de indicatoren van de VN. Voor sommige targets zijn er helaas echter geen VN-indicatoren beschikbaar voor België (zo konden we de trajecten maar voor 66 targets analyseren). Er zouden evenwel ook andere indicatoren voor de analyse van de trajecten gebruikt kunnen worden dan die welke door de VN ontwikkeld werden, zoals deze die door het Federale Planbureau bepaald werden (aanvullende indicatoren op het BBP). De opdracht om indicatoren te bepalen, werd aan het Interfederaal Instituut voor de Statistiek toevertrouwd. Zodra een volledige set indicatoren op Belgisch niveau beschikbaar is, zal de analyse van de trajecten verder aangevuld kunnen worden.

* * * * *

Onderstaande tabel 1 geeft een overzicht van de relevante targets, de engagementen, de doelstellingen en de trajecten per SDG voor wat het intra nationale niveau betreft. In totaal bestaan de SDGs uit 169 targets, waarvan er 112 relevant geacht werden (voor het federale niveau) op intra nationale schaal voor België. Voor 91 van deze 'relevante' targets hebben we engagementen geïdentificeerd. Voor 67 targets dekt het engagement het target op exhaustieve wijze af (de doelstelling van het engagement wordt als toereikend beschouwd). Verder hebben we de trajecten voor 68 van die relevante targets onder de loep genomen en zo hebben we 32 targets teruggevonden in het respectieve traject.

Voor wat betreft de relevante targets op intra nationale schaal en de targets waarvoor we geen engagement gevonden hebben, ressorteert de helft voornamelijk onder SDG 17 (Versterk de implementatiemiddelen en revitaliseer het wereldwijd partnerschap voor duurzame ontwikkeling) en vloeien 3 voort uit SDG 14 (Behoud en maak duurzaam gebruik van oceanen, zeeën en maritieme hulpbronnen).

Van de 25 wel relevante targets, zij het met een ontoereikende doelstelling, vallen 4 targets onder SDG 12 (Verzeker duurzame consumptie- en productiepatronen) en telkens 3 targets onder de SDGs 3, 6, 16 en 17.

■ **Tableau 2: Samenvatting van de resultaten per SDG op intra nationaal vlak**

SDGs	Aantal targets	Aantal relevante targets	Aantal targets met engagementen	Aantal targets met toereikende doelstellingen	Aantal geanalyseer de trajecten	Aantal targets in het traject
	7	5	3	4	3	0
	8	4	2	2	0	0
	13	9	9	4	9	9
	10	0	0	0	(3)*	(2)*
	9	8	6	5	1	1
	8	3	3	0	2	2
	5	4	3	3	2	2
	12	8	10	8	8	5
	8	4	3	1	2	1
	10	7	6	7	1	1
	10	5	5	3	0	0
	11	9	8	5	9	0
	5	4	5	4	4	1
	10	9	6	5	5	1
	12	6	6	7	4	4
	12	10	10	5	3	3
	19	17	6	4	10	0
TOTA L	169	112	91	67	68	32

* Gelet op de beschikbaarheid van de gegevens voor België, hebben we het traject van de targets van SDG 4 geëvalueerd, ook al zijn deze niet relevant op intra nationale schaal voor het federale niveau.

De SDGs zijn het resultaat van een lang politiek proces op internationaal niveau binnen de Verenigde Naties. De lijst met doelstellingen en targets zijn een consensus op een bepaald moment in de tijd. Het is een weergave – op basis van wetenschappelijke analyses – van belangrijke bezorgdheden van de wereldgemeenschap³.

Het is belangrijk dit aan te geven omdat het tevens verklaart waarom België en in het bijzonder de federale overheid – met zijn lange geschiedenis rond een beleid ‘duurzame ontwikkeling’ – niet steeds onmiddellijk een 1 op 1 relatie kan voorleggen met de SDGs en de targets. De doelstellingen van de federale Lange Termijn Visie (LTV) zijn bijv. gepubliceerd in 2013, tevens een weergave van een consensus na een lang proces binnen ons land.

Gelet op het feit dat ‘duurzame ontwikkeling’ op het internationale niveau reeds minstens 30 jaar aan de agenda staat (cf. de publicatie van het Brundtland-rapport in 1987) én op het federale niveau minstens al 20 jaar (cf. de wet van 5 mei 1997), is er vanzelfsprekend heel wat overstemming te vinden wanneer het aankomt op het formuleren van doelstellingen.

Zo komt het dat bij de meeste SDGs expliciet kan worden verwezen naar de LTV. Er is één uitzondering: er zijn weinig ankerpunten in de LTV te vinden voor *SDG 17 - Versterk de implementatiemiddelen en revitaliseer het wereldwijd partnerschap voor duurzame ontwikkeling* en de onderliggende targets. Ook inzake targets bij andere SDGs (bijv. 10, 11 en 14) valt op dat het niet altijd voor de hand ligt om een 1 op 1 verwijzing te maken.

Eerste aanbeveling: maak een systematische en samenhangende vergelijking tussen enerzijds de SDGs en de targets en anderzijds de doelstellingen van de LTV met het oog op coherentie, mogelijks uitmondend in een amendering van het K.B. van 18 juli 2013. Merk evenwel op: de SDGs zijn onderdeel van Agenda 2030, terwijl de LTV doelstellingen voor 2050 heeft.

De eerste aanbeveling sluit naadloos aan bij de volgende waarnemingen tijdens het onderzoek. In de verschillende beleidsdocumenten van verantwoordelijke en/of betrokken ministers/staatssecretarissen wordt weinig verwezen naar de LTV. Het lijkt er dus op dat de LTV niet automatisch wordt aangenomen als referentiekader voor het (dagelijks) beleid door alle regeringsleden en hun administratie.

Wellicht is dat ook de reden waarom maar een beperkt aantal administraties daadwerkelijk zijn ingegaan op de uitnodiging half juni 2017 om opmerkingen te formuleren op de ontwerp-analyse (cf. de MS Excel-tabel). Onder de titel ‘expert needs experts’, de onderzoekers van ICEDD vzw/IDO vzw in

³ Merk op dat deze bezorgdheden wijzigen in de tijd, ook binnen het kader van duurzame ontwikkeling. Tijdens de Rio-conferentie '92 bijv. was het verzekeren van toegang tot betaalbare, betrouwbare, duurzame en moderne energie voor iedereen, zoals weerspiegelt in SDG 7, geen hoofdstuk in Agenda 21.

Eindrapport

opdracht van FIDO /hadden hebben interactie met de experts van de administraties nodig om verdere diepgang te geven aan deze oefening. De verwijzing naar 'diepgang' wijst er op dat het niet alleen moet gaan over referenties naar beleidsvoornemen, maar ook naar beleidsuitvoering dat kan worden gemonitord (zie verder).

Indien de doelstellingen van de LTV in 2050 ook daadwerkelijk bereikt willen worden, dan is verinnerlijking van deze lange termijn visie noodzakelijk. Ondanks het feit dat de LTV de vorm heeft van een Koninklijk Besluit moet nog worden gewerkt aan het creëren van een draagvlak. Merk op dat de motivering hiervoor ook ligt in de bijna 1 op 1 relatie (zie hoger) met de SDGs: de wereld kijkt toe.

Tweede aanbeveling: zorg voor een regelmatige terugkoppeling met de regeringsleden en hun administraties over de respectievelijke (sub-)doelstellingen in de SDGs/de LTV, o.a. met oog op het aanvullen en het bijhouden van de inventaris van hun engagementen.

* * * * *

Dit brengt ons bij de bespreking van de resultaten van het onderzoek: het is duidelijk (zie verder) dat dit o.a. samenhangt met de vorige aanbevelingen.

De eerste vaststelling is dat de federale overheid (mede-)bevoegdheid draagt voor alle SDGs én voor bijna alle targets: voor 5 targets is dat niet het geval. Voor het overgrote deel (bijna 80 %) gaat dit echter over een gemengde bevoegdheid.

België staat bij de internationale gemeenschap weliswaar bekend als federale, maar de verwachting is toch dat er als land wordt gerapporteerd. Interactie met de gewesten en gemeenschappen, van wie wordt verwacht dat ook zij systematisch en samenhangend kunnen rapporteren over de respectievelijke SDGs en de targets is noodzakelijk.

Derde aanbeveling: sluit een akkoord af met de verschillende entiteiten (federale staat, gewesten, gemeenschappen) over een format om een gemeenschappelijke inventaris en rapportering over de SDGs en de targets te hanteren.

* * * * *

Er zijn verschillende redenen waarom de vraag 'Leidt het engagement van België ertoe dat ons land op het pad zit om de target te bereiken?' voor heel wat targets niet kon worden beantwoord tijdens dit onderzoek.

Vooreerst is er niet voor elke target informatie beschikbaar (in voldoende detail). Dit kan het gevolg zijn van het niet voeren van een beleid terzake of van het niet rapporteren over het beleid (zie Aanbeveling 2). Vervolgens valt ook op dat slechts voor ong. 50 % van het aantal targets, die pertinent

zijn voor het intra nationale beleid van de federale overheid, ook een concrete doelstelling wordt onderschreven (cf. SDGs) of geformuleerd (cf. beleidsdocumenten).

Centraal in het zoeken naar een antwoord op de vraag zijn vanzelfsprekend de indicatoren. Het Inter-Agency and Expert Group on SDG Indicators (IAEG-SDGs) van de Verenigde Naties heeft anderhalf jaar geleden per target een of meerdere indicatoren geformuleerd. Deze indicatoren laten toe om te monitoren of de target kan worden bereikt, m.a.w. of het land voldoende engagement betoont op het pad richting 2030.

Hoewel er ong. 2/3 van de targets (= 105) zeker relevant zijn voor de federale overheid, zijn er te weinig van deze indicatoren die ook daadwerkelijk worden gemonitord. De redenen zijn reeds lang bekend⁴: er worden gelijkaardige maar andere indicatoren gemonitord, de dataverzameling gebeurt op een andere manier, er is niet altijd een stroomlijning tussen de entiteiten om tot een nationale rapportering te komen, enz.

Dit is nog een reden waarom maar voor een gedeelte van de targets op een adequate kan worden geantwoord op de gestelde vraag. Alles samen zorgt het ervoor dat het antwoord op de vraagstelling voor ong. 1/3 van de targets ook effectief in detail kon worden geanalyseerd.

Vierde aanbeveling:

a) zorg voor een volledige set van indicatoren opdat elke target van de SDGs zou kunnen worden gemonitord ofwel door dataverzameling voor IAEG-SDGs – indicatoren ofwel door consensus over alternatieve indicatoren waar wenselijk;

b) stel zelf (tussentijdse) doelstellingen voorop voor alle targets van de SDGs die relevant zijn voor de federale overheid.

* * * * *

Het antwoord op de vraag of het engagement van België ertoe leidt dat ons land op het pad zit om de respectievelijke SDG-targets te bereiken kon dus niet altijd worden beantwoord wegens het gebrek aan informatie, de achillespees van elk onderzoek.

In de samenvattende MS Excel-tabel met de resultaten (zie bijlage) werd de vraag positief beantwoord voor deze targets waarvoor een indicator duidelijk aangeeft dat België op weg is (cf. 'engagement dans la trajectoire de la cible') of waarvoor uit het gevoerde beleid – soms kwalitatief - kan worden besloten dat er sterke maatregelen zijn genomen en uitgevoerd (cf. Classe 1).

Het resultaat is dat ong. 50 % van de geanalyseerde trajecten op weg zijn om de respectievelijke SDG-targets te bereiken, d.w.z. een kleine 20 % van het totaal aantal targets waarvoor de federale overheid (mede-)bevoegdheid draagt.

⁴ Halverwege de jaren '90 hebben de Verenigde Naties het zogenoemde 'blue book' uitgebracht met indicatoren om de uitvoering van de afspraken in het kader de Rio-conferentie '92 op te volgen. België, t.t.z. een samenwerking tussen de federale overheid, de gewesten en de gemeenschappen, heeft toen een test uitgevoerd om na te gaan over welke milieu-indicatoren kon worden gerapporteerd. Het resultaat was bedroevend: voor iets meer dan 1/3 van deze indicatoren kon een resultaat worden voorgelegd.

Eindrapport

Merk op: er moet worden beklemtoond dat deze cijfers enkel gaan over het intra nationale beleid: het internationale beleid wordt apart beschouwd (zie verder).

Uit de cijfers blijkt dat vooral bij de SDG 1, SDG 2, SDG 9, SDG 10, SDG 11, SDG 12, SDG 13, SDG 14, SDG 16 en SDG 17 ondermaats wordt gescoord, d.w.z. dat minder dan 50 % van de targets op het pad liggen om resultaat te boeken tegen 2030.

Vijfde aanbeveling: er moeten extra inspanningen worden geleverd door de federale overheid inzake beleidsprioriteiten om de kloven met de genoemde SDGs-targets daadwerkelijk te verminderen.

* * * * *

De focus van deze opdracht lag in de eerste plaats op het intra nationale beleid. Toch werd ook nagegaan hoe de federale overheid tegemoet komt aan de verwachtingen, geformuleerd in de respectieve targets van de SDGs, voor wat betreft het internationale beleid.

Dit is ook belangrijk, want 55 van de targets, zijn exclusief relevant voor het internationale beleid. De Minister voor Ontwikkelingssamenwerking draagt voor 57 targets de verantwoordelijkheid; de Minister voor Buitenlandse Zaken voor 5 targets.

Slechts voor 13 van deze targets kon het engagement worden beoordeeld: 3 kregen een voldoende, twee een matig voldoende en 8 een onvoldoende. Slechts voor een paar kon ook een uitspraak worden gedaan over het traject. Voor alle andere targets belangrijk voor het internationale beleid was er echter onvoldoende concrete informatie om een uitspraak te doen over de doelstellingen en/of het traject.

Zesde aanbeveling: zet een systematische en samenhangende aanpak op voor wat betreft het engagement inzake het internationale beleid van België om tegemoet te komen aan de respectieve targets van de SDGs.

* * * * *

In de voorbije maanden zijn internationale analyses gepubliceerd over de vraag hoe goed landen scoren op de SDGs: bijv. OESO en Gapframe.⁵

De aangewende methodologie en/of gebruikte data zijn niet altijd duidelijk. Ook de indeling van thema's spoort niet altijd met de SDGs. Toch lijken er verschillen met de resultaten bekomen uit deze studie of met de rapportering van België in de Voluntary National Review.

In nationale en internationale discussies kunnen deze andere resultaten worden aangewend om het discours in een of andere zin om te buigen.

⁵ Zie <http://www.oecd.org/fr/std/measuring-distance-to-the-sdgs-targets.htm> (OESO), <http://gapframe.org/by-region/western-europe/belgium/> (Gapframe) en <http://www.sdindex.org/> (Bertelsmann Stiftung and Sustainable Development Solutions Network).

Zevende aanbeveling: maak een diepgaande analyse van (de redenen voor) de verschillen in de rapportages en beargumenteer.

* * * * *

In 1992 (UNCED) sloot de internationale gemeenschap een akkoord over 27 principes zoals weerspiegelt in de Rio Verklaring inzake Milieu en Ontwikkeling. Nog steeds vormen deze principes een leidraad om te werken aan duurzame ontwikkeling in de wereld en in onze samenleving. België heeft deze verklaring mee ondertekend.

Principe 4 bepaalt: “Teneinde duurzame ontwikkeling te bereiken dient milieubescherming een integrerend bestanddeel van het ontwikkelingsproces te vormen en niet afzonderlijk daarvan te worden beschouwd.” In feite verwijst dit principe naar de noodzaak in het beleid van horizontale (en verticale) integratie.⁶ De federale overheid heeft de voorbije 20 jaar, sedert de wet van mei 1997, o.a. dit principe vertaalt in documenten (federale plannen, federale rapporten, enz.) en structuren (interdepartementale commissie, PODDO/FIDO ...).

De analyse van de SDGs en de targets in dit onderzoek, in het bijzonder de beleidsdomeinen, de verantwoordelijke minister of staatssecretaris en de andere betrokken regeringsleden, bevestigt de noodzaak van horizontale (en verticale) integratie om de doelstellingen te bereiken. Er kan worden op gewezen dat 1) heel wat targets met elkaar verband houden; 2) verschillende departementen betrokken zijn om heel wat targets te bereiken en 3) verschillende vormen van horizontale (en verticale) integratie moeten worden overwogen. Hiervoor zijn dus slagkrachtige structuren nodig.

Achtste aanbeveling: teneinde de targets van de verschillende SDGs daadwerkelijk te kunnen bereiken, zullen de bestaande structuren moeten worden in staat gesteld om doelmatig te kunnen bijdragen tot deze realisatie.

⁶ Horizontale integratie verwijst naar beleidsafstemming op/binnen hetzelfde niveau, *in casu* de federale overheid. Verticale integratie verwijst naar afstemming op/met andere beleidsniveaus, bijv. de Europese Unie en de gewesten/gemeenschappen. Er zijn verschillende vormen en gradaties van integratie.

Annexe I : de inhoud van de Excel tabel (de verschillende kolommen)

De Excel-tabel voor het uitgebreide begeleidingscomité bevat de volgende bladen:

- **SGD-FR:** dit blad bevat alle gegevens en de resultaten van de analyse. De inhoud van de kolommen luidt daarbij als volgt:
 - A - Doelstellingen van de VN:** de 17 SDGs
 - B - Targets van de VN:** de targets voor elke SDG
 - C - Subtargets:** de 'subtargets' waarin we de targets van elke SDG ontleed hebben
 - D - Fed, gew, comm bevoegdheid?:** wie is in België op dit gebied bevoegd?
 - G - Relevantie: federaal intranationaal:** we geven aan of het target/subtarget relevant is voor de Federale Staat op intranationaal niveau (Yes/No)
 - H - Relevantie: Internationale samenwerking:** we geven aan of het target/subtarget relevant is voor de internationale samenwerking (Yes/No)
 - K - Actiehefbomen:** op basis van de bevoegdheid geven we aan of er al dan niet actiehefbomen bestaan (Yes/No)
 - N - Intranationaal engagement:** op basis van de informatie in de inventaris geven we aan of er al dan niet (Yes/No) een politiek engagement is op intranationale schaal
 - O - Internationaal engagement:** op basis van de informatie in de kolommen W tot AE geven we aan of er al dan niet (Yes/No) een politiek engagement is op internationale schaal
 - R - Onderliggende fed. doelstellingen:** we hebben getracht het engagement om te zetten in een doelstelling
 - T - Onderliggende fed. doelstellingen voldoende/onvoldoende:** we geven aan of de doelstelling voldoende/onvoldoende is in vergelijking met de targets/subtargets
 - V - SDG-indicatoren:** de door de VN ontwikkelde indicatoren voor de SDGs
 - X - Engagement in/niet in traject voor het SDG-target/subtarget:** op basis van beschikbare gegevens bekijken we of de huidige situatie/engagement al dan niet kadert in het traject dat opgelegd wordt door het SDG-target/subtarget
 - Z - Beleidsdomeinen**
 - AA - Administratie**
 - AB - Verantwoordelijke Minister/Staatssecretaris**
 - AC - Betroffen Ministers/Staatssecretarissen**
 - AD - Overeenstemming met de doelstellingen van de federale langetermijnvisie**
 - AE - Regeerakkoord**
 - AF - Algemene beleidsnota's 2016**
 - AG - Internationale dimensie**
 - AH - Algemene beleidsnota's 2017**
 - AI - Internationale dimensie**
 - AJ - Bestuursovereenkomsten 2016-2018**
 - AK - Bestuursovereenkomsten 2016-2018. Internationale dimensie**
 - AL - Actieplannen DO 2016**
 - AM - Specifieke plannen en maatregelen**
 - AN - Opmerkingen stakeholders**
- **SDG-NL:** dit blad bevat informatie over de SDGs (titel van de SDG, doelen) alsook informatie van de inventaris in het Nederlands

Eindrapport

- **Fed doelst LTV:** de federale langetermijndoelstellingen uit de langetermijnvisie
- **i-SDG:** de SDG-indicatoren en de voor België beschikbare gegevens
- **Trajecten:** de grafieken voor bepaalde indicatoren om de trajecten te evalueren
- **Fed Ind:** De IDO- + ICPIB-indicatoren en hun overeenkomst met de SDGs

Annex II : de Excel Fiche en de SDG fiches

...